
Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2010:5

Församlingstillhörighet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas två motioner som aktualiserar frågan om en friare församlingstillhörighet. I motion 2010:38 föreslås Kyrkostyrelsen få i uppdrag att lägga fram förslag om fri församlingstillhörighet men med en bibehållen koppling mellan kyrkoavgiften och bosättningsorten. I motion 2010:53 föreslås att Kyrkostyrelsen ska få i uppdrag tillsätta en utredning med uppgift att föreslå kriterier för den enskilde att friare än idag få välja församlingstillhörighet. Utskottet föreslår att motionerna ska avslås med hänvisning till det arbete som pågår inom ramen för Strukturutredningens uppdrag.

I betänkandet finns en reservation till förmån för motion 2010:53.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2010:38.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2010:53.

Motionernas förslag

Motion 2010:38 av Karl-Gunnar Svensson, Fri församlingstillhörighet med bibehållen mantalsskrivningsort

Kyrkomötet beslutar att uppdra till Kyrkostyrelsen att föreslå att det införs fri församlingstillhörighet med bibehållen koppling mellan kyrkoavgiften och territorialbegreppet så att kyrkoavgiften, trots en fri församlingstillhörighet, även i fortsättningen är knuten till mantalsskrivningsorten och i övrigt att vidta de nödvändiga åtgärder som möjliggör införandet av fri församlingstillhörighet med bibehållen koppling mellan kyrkoavgiften och territorialbegreppet.

Motion 2010:53 av Susann Torgerson och Karin Långström Vinge, Tillåt medlemmar att friare få välja församlingstillhörighet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till Kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning med uppdrag att föreslå kriterier för den enskilde att friare än idag få välja församlingstillhörighet.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motionerna 2010:38 och 2010:53 i Ln 2010:7y. Yttrandet bifogas som *bilaga 1*.

Bakgrund

Lagstiftning och kyrkoordningen

I 4 § första stycket i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan ges bestämmelser om församlingens organisatoriska uppbyggnad. Församlingen är enligt första stycket lokal enhet inom Svenska kyrkan och omfattar de personer som tillhör Svenska kyrkan och är bosatta inom församlingens område. Att församlingen omfattar de personer som tillhör Svenska kyrkan och är bosatta inom församlingens område innebär att den så kallade territorialprincipen tillämpas. Begreppet bosatt är enligt förarbetena något vidare än begreppet folkbokförd och den närmare innebörden regleras inomkyrkligt (prop. 1997/98:116 s. 51).

Det har sedan länge med stöd av särskild lagstiftning funnits icke-territoriella församlingar inom Svenska kyrkan. Av 4 § tredje stycket i lagen om Svenska kyrkan följer att det numera är Svenska kyrkan själv som avgör om det ska finnas icke-territoriella församlingar vid sidan av de territoriella församlingarna. Bestämmelsens utformning hindrar enligt förarbetena inte att icke-territoriella församlingar kan betecknas annorlunda i det inomkyrkliga regelverket (se anförda prop. s. 53).

Av 35 kap. 1 § i kyrkoordningen framgår att den som tillhör Svenska kyrkan ska tillhöra den församling där han eller hon är folkbokförd utom i vissa fall då man har rätt att tillhöra någon av de fem icke-territoriella församlingarna.

Frågans tidigare behandling

Frågan om fri församlingstillhörighet har behandlats vid ett flertal tidigare Kyrkomöten, senast vid förra årets. I Organisationsutskottets betänkande O 2009:3 föreslogs avslag på bl.a. två motioner på detta tema. En av dessa, motion 2009:24, önskade en förändring av 4 § i lagen om Svenska kyrkan innebärande att det tvingande bosättningskravet borde tas bort. I den andra, motion 2009:33, föreslogs att Kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att vidta nödvändiga åtgärder för att möjliggöra för Svenska kyrkan att kunna införa regler som ger en person rätt att tillhöra annan territoriell församling än folkbokföringsförsamlingen. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag. I betänkandet finns en utförligare redovisning av hur frågan behandlats vid tidigare kyrkomöten.

Organisationsutskottet motiverade sitt förslag till avslag på motionerna på följande sätt:

Utskottet konstaterar att frågeställningar om det som benämns som fri eller friare församlingstillhörighet behandlats vid ett flertal tillfällen sedan 2001. Utskottet menar att motionerna bör avslås utifrån tidigare ställningstaganden. När det gäller motion 2009:24 konstaterar utskottet att det kan råda delade meningar om huruvida bosättningsbegreppet i lagen om Svenska kyrkan utgör ett problem. Utskottet har dock uppfattningen att lagen om Svenska kyrkan liksom uppördssystemet och huvudmannaskapet för begravningsverksamheten är en del i den så kallade kyrka-statöverenskommelsen. Motion 2009:33 bör avslås utifrån vad som anförts ovan om tidigare ställningstaganden av kyrkomötet.

De tidigare ställningstaganden som Organisationsutskottet syftade på torde framförallt vara samma utskotts betänkande från året innan. Motivet för det av Kyrkomötet då beslutade avslaget framgår av betänkandet O 2008:3.

Enligt utskottets uppfattning går det inte heller att bortse från att frågan om friare församlingstillhörighet också har en koppling till de frågor om strukturen på kyrkans lokala nivå som för närvarande utreds av Strukturutredningen. I Kyrkostyrelsens direktiv till denna

utredning anges också att det finns en koppling mellan församlingsbegreppet och de frågor som behandlades i betänkandet *Rörlig församlingstillhörighet – modeller och konsekvenser* och att dessa frågor bör uppmärksammas av utredningen. Detta måste enligt utskottet förstås så att Strukturutredningen redan har ett uppdrag att ytterligare klargöra frågan om friare församlingstillhörighet.

Enligt de av Kyrkostyrelsen fastställda direktiven för utredningen ska den ha slutfört sitt uppdrag den 1 april 2011.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2010:38 och 2010:53.

De båda motionerna tar upp frågeställningen om det som brukar benämnas fri eller friare församlingstillhörighet. Syftet med motionerna är att möjliggöra för den enskilde att i vissa fall själv få bestämma vilken församling han eller hon ska tillhöra. Förslagen i motionerna är olika utformade men båda vill att Kyrkomötet ska ge ett uppdrag till Kyrkostyrelsen. Motion 2010:38 vill att Kyrkostyrelsen ska lägga fram förslag om fri församlingstillhörighet med bibehållen koppling mellan kyrkoavgiften och territorialbegreppet medan motion 2010:53 önskar en mer öppen utredning med uppdraget att föreslå kriterier för att den enskilde friare än idag ska kunna få välja församlingstillhörighet.

Utskottet konstaterar att den frågeställning som aktualiseras i motionerna har behandlats vid ett flertal tillfällen av kyrkomötet sedan 2001, senast under förra årets kyrkomöte. De åsiktsskillnader som finns i utskottet återspeglar den debatt och de argument som framförts genom åren i denna fråga.

Under avsnittet *Frågans tidigare behandling* ovan har redovisats vad detta utskott anförde i sitt betänkande O 2008:3, där man hänvisade till Kyrkostyrelsens direktiv till Strukturutredningen i den del de handlar om den nu aktuella frågeställningen. Det framgår där att församlingsbegreppet ska belysas bl.a. med den koppling som finns till de frågor som behandlades i betänkandet *Rörlig församlingstillhörighet – modeller och konsekvenser*. Mot denna bakgrund saknas det enligt utskottet skäl för att återigen föra en argumentation i den ena eller andra riktningen innan utredningen har slutfört sitt uppdrag.

Utskottet konstaterar sammanfattningsvis att frågan om rörlig församlingstillhörighet ligger inom ramen för de frågor som Strukturutredningen har att behandla. Det saknas därför skäl att bifalla motionerna.

Uppsala den 1 oktober 2010

På Organisationsutskottets vägnar

Torgny Larsson, ordförande

Patrik Tibbling, sekreterare

Beslutande: Torgny Larsson, ordförande, Marta Axner, Anton Härder, Anna Brandoné, Aina Andersson, Olle Reichenberg, Maria Abrahamson, Ann-Britt Åsebol, Conny Tyrberg, Daniel Tisell, Per Lindberg, Sofia Särdaqvist, Irene Oskarsson, Susann Torgerson och Carin Åblad Lundström.

O 2010:5

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Micael Åsman, Carola Björkman, Sten-Arne Burman, Eva- Li Prades, Anders Björkman, Ingela Arheden, Sven Rosén, Birgit Kullingsjö, Camilla Widepalm Heurén, Per Ingvarsson, Marika Markowits, Peder Fohlin, Christer Kax Sundberg och Celina Falk.

Biskoparna Erik Aurelius och Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss till förmån för bifall till motion 2010:53.

Susann Torgerson, Per Lindberg, Olle Reichenberg, Maria Abrahamson, Sofia Särdaqvist, Irene Oskarsson och Ann-Britt Åsebol

---

Församlingstillhörighet

Läronämndens yttrande över motionerna 2010:38 och 53

Läronämnden har tidigare yttrat sig i frågan om vad som konstituerar församlingstillhörighet (Ln 1996:4, Ln 1998:2, Ln 2001:3y och Ln 2009:8y).

Läronämnden framhåller att den territoriella principen syftar till att varje människa lokalt ska ha tillgång till Guds ord och sakrament. Denna princip utgör en grundläggande del av vår kyrkas tradition och självförståelse. Vad som konstituerar den territoriella anknytningen kan dock variera. Det finns inga teologiska och läromässiga skäl för att den territoriella principen endast ska grundas i den skattetekniska folkbokföringen. Den skulle också kunna kopplas till andra sakförhållanden som anger lokal samhörighet, t ex arbetsplats, studieort eller ort för fritidsboende av regelbundet slag. Det hör till vår kyrkosyn att alla döpta har ett ansvar för sin lokala församling.

Uppsala den 25 augusti 2010

På Läronämndens vägnar

Anders Wejryd, ordförande

Christopher Meakin, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Anders Wejryd, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Lind, biskop Erik Aurelius, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Thomas Söderberg, biskop Antje Jackelén, biskop Carl Axel Aurelius, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Tuulikki Koivunen Bylund, biskop Hans Stiglund, biskop Lennart Koskinen, biskop Eva Brunne, Kajsa Ahlstrand, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Fredrik Lindström, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.